

PUBLICAȚII PENTRU COPII ȘI TINERET DIN PATRIMONIUL MUZEULUI „VASILE PÂRVAN”

Alina BUTNARU*

Keywords: magazines, children, young people, collections of ”Vasile Pârvan” Museum.

La instaurarea regimului comunist, mai existau două reviste pentru copii și tineret, care rezistaseră pe piață – „**Dimineața copiilor**” (1924-1938) și „**Universul copiilor**” (1925-1948) -, publicații ce apăreau ca supliment la două ziar: prima la „Dimineața”, iar a doua la „Universul”. Andrei Milca, autorul articolului *Publicațiile pentru copii și tineret din România comunistă. Divertisment și propagandă între 1947 și 1989*, articol apărut în „Punctul critic” (format online), nr. 3 din 28 septembrie 2018, prezintă cursul evenimentelor privind aceste două publicații menționate mai sus, relatarea faptelor fiind mult mai interesantă în privința revistei „Dimineața copiilor”, care avea la conducerea ei pe Nicolae Batzaria¹ și Marin Iordache, dar și autori precum Victor Ion Popa, Petre Dulfu, Th. Speranță și Radu Gyr. Prin aplicarea unei strategii de marketing bine gândită, Stelian Popescu, care se afla la conducerea ziarului „Universul”, a reușit să-l determine pe Nicolae Batzaria să părăsească „Dimineața copiilor” și să treacă în cealaltă tabăra, iar la puțin timp după această mutare (după luna decembrie a anului 1937), guvernul Goga-Cuza a hotărât sistarea apariției revistei „Dimineața copiilor”. Astfel, s-a asigurat continuitatea revistei „Universul copiilor”, până în anul 1948. Seria nouă a acestei reviste, apărută în timpul regimului Groza-Dej, l-a avut ca redactor pe Mihai Gafîță, timp de un an (1947-1948), perioadă în care au avut loc transformări majore în apariția publicației: portretul regelui Mihai (care se afla pe prima pagină a revistei, alături de cel al lui Petru Groza) a fost înlocuit cu un colind (*Colind al păcii*); cele mai însemnate sărbători religioase și naționale au fost înlocuite cu *Date însemnate*; multe dintre rubrici au „îmbrăcat” haina rusească. Era evident că, prin intermediul acestei reviste, se pregătea terenul pentru inocularea doctrinei comuniste în rândul adolescentilor.

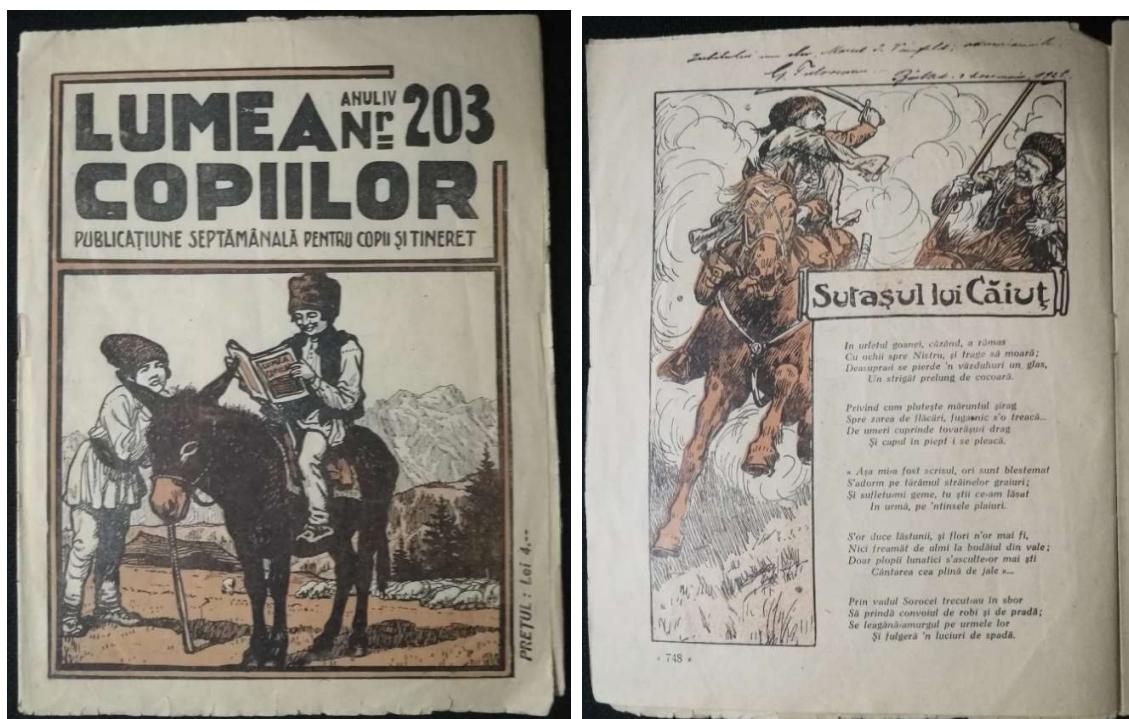
O privire de ansamblu asupra următorilor 20 de ani, din anul 1947 până la finele anilor '60, aduce în prim plan câteva titluri de reviste pentru copii și tineret, care se aflau în slujba noului regim: „**Licurici**” (apărută pe 12 aprilie 1947), „**Pogonici**” (lansată în anul 1949), „**Luminîța**” (fondată în anul 1953), „**Cravata roșie**” (apărută la data de 1 aprilie 1953 și care a înlocuit revista „**Licurici**”), „**Cutezătorii**” (editată pentru prima dată pe 28 septembrie 1967 și care a înlocuit revista „**Cravata roșie**”). Gazeta „**Scîntea pionierului**” (primul număr a apărut pe 26 martie 1953) a avut aceeași soartă ca revista „**Cravata roșie**”, fiind „înghijită” de revista „**Cutezătorii**”.

Parcurgând în ordine cronologică publicațiile pentru copii și tineret, aflate în fondul Muzeului nostru, ne oprim pentru început la revista „**Lumea copiilor**”, editată în perioada interbelică (1922-

* Muzeograf, Muzeul „Vasile Pârvan”, Bârlad.

¹ Nicolae Constantin Batzaria (n. 20 noiembrie 1874, Kruševo, Macedonia - d. 28 ianuarie 1952, București) prozator și publicist, parlamentar și ministru în guvernul fostului Imperiu Otoman.

1927), inițiată și condusă de G. Filip,² tipograf și editor, întemeietorul și directorul, timp de două decenii, al Institutului de arte grafice și editură „Minerva”.³ Revista „Lumea copiilor” apăruse în perioada când încă se mai tipărea „Revista copiilor și a tinerimii” (1913-1925) și „dorind de a fi folositoare tineretului s-a gândit să editeze lucrări literare cari să fie puse la îndemâna tuturor pe un preț cât se poate de modest”, lucrări literare care apăreau în fascicole zilnice, la prețul de 2 lei. Era o revistă care, pusă lângă altele, nu atrăgea prea mult atenția, poate și pentru faptul că ilustrațiile erau puține, iar textul deținea o pondere foarte mare. În paginile acestei publicații săptămânale pentru copii și tineret semnau mulți dintre scriitorii vremii: Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Al. Brătescu-Voinești, Tudor Mușatescu, Gala Galaction și mulți alții. Singurul număr al acestei reviste, aflat în patrimoniul nostru prin donația medicului Marcel Weinfeld⁴ (nr. 203/1925 - nr. inv. 7788), păstrează pe filele ei poezii și povestiri semnate de George Tutoveanu, Vintilă Costescu, Tudor Mușatescu și.a., cu ilustrațiile măiestrite ale lui A. Murnu.⁵

Prima pagină a revistei ne dezvăluie câteva date importante aflate pe frontispiciu: numele directorului revistei și adresa redacției, care era pe strada Câmpineanu 40. Exact la aceeași adresă

² Numele lui G. Filip s-a pierdut în negura timpului. Mai există doar câteva mențiuni, făcute de scriitorul Mihail Sadoveanu: „În iulie 1904, a apărut *Povestiri*. În puținătatea de producții și în seceta de scriitori de atunci, carte, cu îngrijire tipărită și frumos prezentată, cu o copertă de V. Rolla-Piekarschi, a găsit destui cumpărători, așa încât în zece zile, domnul G. Filip mi-a arătat o față satisfăcută și a pus imediat în lucru *Şoimii*.” (Anii de ucenicie, Editura „Cartea Românească”, 1944) și de avocatul și ziaristul Dinu Roco: „George Filip a editat o mulțime de lucrări tipografice de artă, calendar, cărți de rugăciuni, cărți de artă. A fost un artist în tipografie, poate de neegalat, dar ceea ce a făcut cu „Lumea copiilor” a fost de asemenea de neegalat” (Victoria Dragu Dimitriu, *Poveștile unui domn din București*, Editura Vremea, 2007), cf. cu informațiile găsite pe blogul colo-ro: <http://colo-ro.blogspot.com/2014/01/lumea-copiilor-1922-1927.html>

³ <http://colo-ro.blogspot.com/2014/01/lumea-copiilor-1922-1927.html>

⁴ Marcel Weinfeld/Vainfeld (1917-1990), medic. A donat Muzeului bârlădean o colecție de artă orientală și extrem orientală.

⁵ Aristomene (Ary) Murnu GheorghiaDES (n. 1881, la Xanthi, Imperiul Otoman, azi în Grecia – d. 1971, București) a fost pictor, grafician și machetator de mărci poștale, bancnote și monede românești.

funcționa și redacția revistei „Sburătorul” (serie nouă), aflată sub conducerea lui Eugen Lovinescu, de unde tragem concluzia că ambele redacții aveau sediul în același imobil. Pe următoarea pagină, unde se află tipărītă o poezie ce aparține poetului bârlădean George Tutoveanu, există o însemnare olografă, cu cerneală neagră, semnată de poet: „*Iubitului meu elev, Marcel I. Vainfeld; aduceră aminte./G. Tutoveanu./ Bârlad, 9 decembrie 1925.*” Tindem să credem că revista „Lumea copiilor”, alături de alte reviste pentru copii și tineret tipărite în perioada interbelică („Amicul copiilor”, „Revista copiilor”, „Dimineața copiilor”, „Universul copiilor”), rămâne un etalon, un coagulant al scrierilor de calitate din literatura română și universală.

Revista „**Luminița**” (An VIII, nr. 4-5, ianuarie-februarie 1939; inv. 1827), o revistă a gimnaziului C. F. R. Pașcani,⁶ apărută sub îngrijirea directă a profesorului I. Mitroiu, este singura

revistă de acest fel aflată în fondul documentar, donată de profesoara și scriitoarea Marieta Creangă,⁷ motiv pentru care nu putem avea o imagine de ansamblu asupra acestei publicații, însă o considerăm importantă întrucât, între copertele acesteia, în cele 80 de pagini, găsim în mare parte scrieri ce aparțin elevilor din clasele a III-a și a IV-a de gimnaziu. Numele acestor elevi (P. Bosoi, Constantin Timoftescu, Gh. Apostol, V. Sălăgeanu, I. Manoliu, Ghiță Haritina) se leagă de creații în versuri și proză cu caracter patriotic. Desprindem doar două titluri, precum *Nicolae Bălcescu* și *Peste muntele Petru Vodă*, conținutul acestora arătând în mod cert că autorii sunt buni cunoșători ai istoriei patrie.

„[...] În nopțile lungi de temniță, ca și în clipele sbuciumate de libertate, el își trăia visul făurit cu ani în urmă... Lucrează cu toate puterile pentru unirea Românilor. Exilat pentru aceste idei, revine în 1848 ca să se arunce vulturește în vîrtejul revoluției. Nebiruind, e silit să urce iarăși muntele exilului, el, cel mai român dintre Români...”

(P. Bosoi, cl. IV, Sem. Hălăucești, *Nicolae Bălcescu*, în revista „Luminița”. Revistă a gimnaziului C.F.R. Pașcani, An. VIII, nr. 4-5, ianuarie-februarie 1939).

Revista „**Cravata roșie**”, publicație lunară a pionierilor și școlarilor editată de C. C.

⁶ Gimnaziul C.F.R. Pașcani, din perioada interbelică, a devenit Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu”, apoi, în anul 2018, a primit numele de Colegiul Național „Mihail Sadoveanu”.

⁷ Marieta Creangă (n. 25 iulie 1893, Piatra Neamț - d. 1981, București). A fost profesoară la Școala Normală de Fete „Dimitrie A. Sturdza” din Iași (1918-1920), la Școala Profesională de Fete din Fălticeni (1920-1922), la Școala Profesională de Fete „Neculai Roșca Codreanu” din Bârlad (1922-1923) și apoi la Liceul Teoretic de Fete „Iorgu Radu” din Bârlad (1923-1948). Debutul literar s-a produs cu schiță *Puișor de rândunică*, în revista „Lumea copiilor”, la 1 aprilie 1923. Au urmat schițe, poezii, articole semnate cu numele real sau cu pseudonimul Mia Dan, în perioadele vremii.

(Comitetul Central) al U.T.M. (Uniunea Tineretului Muncitoresc), în perioada 1953-1967, a avut un puternic rol propagandistic în rândul copiilor cu vârste cuprinse între 7 și 14 ani. Era una dintre revistele care încerca educarea și „înrolarea” celor mici în serviciul credincios al ideologiei comuniste, ce își propusese să anihileze libertatea imaginației copiilor, pentru a-i transforma în indivizi obedienti.

În patrimoniul Muzeului nostru există doar un singur exemplar din această revistă, în donația scriitorului Virgil Chiriac.⁸ În paginile numărului 1, din data de 1 ianuarie 1954 (inv. 19405) al acestei reviste, descoperim scrieri semnate de Mihail Sadoveanu (*Plugușorul*), Mihai Beniuc (*La anul și la mulți ani!*), Nicolae Tăutu (*Săniuș*), Gica Iuteș (*Inimoșii*), Virgil Chiriac (*Vorba tatei*), dar și texte traduse din limba rusă (*Cum s-a lăudat Egor și... cum s-a răsturnat Egor, În numele eroului*), toate însoțite de ilustrații color realizate de Vasile Cazar, Coca Crețoiu, Niculae Popescu, I. Darie, E. Arno, Tina Val. Îndemnul „*În lupta pentru cauza lui Lenin și Stalin, înainte!*”, tipărit pe prima pagină a revistei, trebuie înțeles, la fel ca alte astfel de mesaje din acea perioadă („*Slavă marelui Stalin!*”, „*Spic cu spic, patriei snop!*”, „*Învătați, învătați, învătați!*”), ca un mesaj al sprijinului oferit de „prietenul de la răsărit”, în perioada anilor ’50, când aservirea României față de Uniunea Sovietică era deplină.

În existența acestei reviste, Simona Preda⁹ a identificat trei etape: o primă etapă (1953-1958) a fost aceea în care textele cu conținut istoric, aflate sub „patronajul” istoricului Mihail Roller, scoteau în evidență faptele revoluționare ale lui Tudor Vladimirescu, Nicolae Bălcescu și Dimitrie Cantemir, iar eroilor sovietici le era rezervat un spațiu destul de generos, în paginile revistei; a doua etapă (1958-1964) a stat sub semnul reluării temelor cu mesaj marxist-leninist, articolele prezentând întâmplări legate de copilăria și tinerețea lui Lenin, dar și evenimente importante din istoria patriei: unirea de la 1859, unirea de la 1918, al Doilea Război Mondial; a treia etapă (1964-1967) a fost guvernată de scrierile ce promovau ideile naționale, fiind eliminate scrierile ce erau legate de prietenia româno-sovietică.

Începând cu anii ’70, revista a apărut sub egida Consiliului Național al Organizației Pionierilor. În

⁸ Virgil Chiriac (n. 10 aprilie 1926, Bârlad - d. 30 martie 2016, București). În orașul Bârlad, pe strada Ștefan cel Mare a existat tipografia fraților Chiriac, unde se tipăreau revistele Societății Culturale „Academia bârlădeană”.

⁹ Articolul *Cravata roșie*, în revista „Literatura azi” (format online) din 26 aprilie 2016, revistă apărută sub egida Uniunii scriitorilor din România.

primul deceniu, din cele peste trei decenii de existență a revistei, moartea lui Stalin a amplificat îndoctrinarea spre cultul personalității,¹⁰ iar paginile numerelor din anul 1953 conțineau texte elogioase la adresa lui Lenin și Stalin. Sporadic, astfel de texte, sub forma unor povestiri, apăreau și în anii de după 1953. Un exemplu în acest sens este numărul 12/1955 (luna decembrie), care conține o povestire intitulată *Din anii de școală ai lui I. V. Stalin*, însoțită de un desen ce-l reprezintă pe Stalin în tinerețe, autor fiind N. Jukov.

Cele 5 numere ale revistei „Luminiță”¹¹ care se încadrează între anii 1954-1956 (perioadă când șeful redacției literare era scriitorul Ion Hobana), pe care le deținem prin donațiile scriitorilor Virgil Chiriac și Ion Hobana, surprind cititorul atât prin ilustrațiile color, realizate de artiști al căror nume erau foarte cunoscute în acele vremuri (Coca Crețoiu, Gheorghe Adoc, Ioana Olteș, Ligia Macovei, Rusu Ciobanu Victor, Radu Duldurescu, George Iuster și mulți alții), cât și prin poeziile și povestirile, mai ales, care se leagă de numele unor scriitori consacrați (Tudor Arghezi, Virgil Chiriac, Ion Hobana, Nina Cassian, Octav Pancu-Iași, Gica Iuteș). Un spațiu generos a fost alocat, în patru numere ale revistei (nr. 11/1955; nr. 12/1955; nr. 1/1956 și nr. 2/1956), povestirii versificate *Petrică și ceasul vrăjit*, cu ilustrații realizate de Coca Crețoiu. Autorul, Ion Hobana, a publicat-o pentru prima dată sub forma unei cărți, la Editura Tineretului, în anul 1957, cu ilustrații realizate de D. Iura (actorul Iurie Darie), iar în anul 1970, carte a fost reeditată de Editura Ion Creangă, într-un format mai mare, cu ilustrațiile lui Eugen Crăciun.

Petrică și ceasul vrăjit (Editura Tineretului, 1957).

¹⁰ Andrei Milca, *Publicațiile pentru copii și tineret din România comunistă. Divertisment și propagandă între 1947 și 1989*, în revista „Punctul critic” (format online), nr. 3 din 28 septembrie 2018.

¹¹ Nr. 2 din 25 ianuarie 1954 cu nr. inv. 19.406; nr. 11 din noiembrie 1955 cu nr. inv. 19.413; nr. 12 din decembrie 1956 cu nr. inv. 19.414; nr. 1 din ianuarie 1956 cu nr. inv. 19.415 și nr. 2 din februarie 1956 cu nr. inv. 19.416.

Petrică și ceasul vrăjit (Editura „Ion Creangă”, 1970).

Prin parcurgerea conținutului revistelor, se observă cum moartea lui Stalin nu stăvilește propaganda comunistă, ci schimbăse practicile regimului în această privință. Pe lângă poeziile și povestirile cu conținut pur literar, erau strecurate în continuare scrimeri ale unor autori străini (ruși, italieni), care evidențiau modele sociale și umane, având legătură cu ideologia partidului. În categoria unor astfel de elemente de propagandă comunistă se înscrie și povestirea în versuri *Pomul de iarnă al săracilor* (*L'albero dei poveri*), despre viața grea a copiilor din Italia, în traducerea poetului brăilean Mihu Dragomir (1919-1964), tipărită în numărul 1/1956 al revistei „Luminiță”. Autorul este scriitorul italian Gianni Rodari,¹² considerat de critica literară italiană un explorator atent al lumii copilăriei și teoritician al literaturii fanteziste. Cu certitudine, alegerea unei povestiri din creația acestui scriitor italian a fost făcută și pe criterii politice, Rodari fiind membru al Partidului Comunist din Italia. Se pare că Rodari a scris această povestire în perioada anilor 1949-1951, de când datează și alte povestiri, acestea fiind reunite la un moment dat în cartea *Prime fiabe e filastrocche*, publicată postum, în anul 1993, la Torino. Povestirea se încadra în contextul social al anilor '50 de la noi, când momentele frumoase din timpul sărbătorilor de iarnă erau știrbite de lipsurile cu care se confrunta fiecare familie. De asemenea, Moș Crăciun a fost înlocuit cu Moș Gerilă, colindele au fost și ele schimbate, iar bradul de Crăciun a devenit „pom de iarnă”, aceasta fiind încă o strategie a noului regim, aceea de a șterge din conștiința oamenilor sărbătoarea creștină.

Redăm mai jos povestirea în versuri *Pomul de iarnă al săracilor*, în varianta originală însoțită de traducerea în limba română:

¹² Scriitor și jurnalist (n. la 23 octombrie 1920, Omegna - d. la 14 aprilie 1980, Roma), a fost unul dintre cei mai importanți autori de cărți pentru copii, din secolul al XX-lea. Cărțile sale au avut parte de nenumărate traduceri și au dobândit numeroase premii, între care prestigiosul Premiu Andersen (1970), considerat un „Nobel“ al literaturii pentru copii. Între operele sale cele mai semnificative se numără: *Le avventure di Cipollino* (*Aventurile lui Cipollino*), *Gelsomino nel paese dei bugiardi* (*Gelsomino în țara mincinoșilor*), *Filastrocche in cielo e in terra* (*Cânticele în cer și pe pământ*), *Favole al telefono* (*Povești la telefon*), *Il Pianeta degli alberi di Natale* (*Planeta pomilor de Crăciun*), *Il libro degli errori* (*Cartea greșelilor*), *La torta in cielo* (*Tortul din cer*), *C'era due volte il barone Lamberto* (*A fost de două ori baronul Lamberto*), *Il gioco dei quattro cantoni* (*Măgarul la mijloc*).

Filastrocca di Natale,
la neve è bianca come il sale,
la neve è fredda, la notte è nera
ma per i bambini è primavera:
soltanto per loro, ai piedi del letto
è fiorito un alberetto.
Che strani fiori, che frutti buoni,
oggi sull'albero dei doni:
bambole d'oro, treni di latta,
orsi dal pelo come d'ovatta,
e in cima, proprio sul ramo più alto,
un cavallo che spicca il salto.
Quasi lo tocco...

Ma no, ho sognato,
ed ecco, adesso, mi sono destato:
nella mia casa, accanto al mio letto
non è fiorito l'alberetto.
Ci sono soltanto i fiori del gelo
sui vetri che mi nascondono il cielo.
L'albero dei poveri sui vetri è fiorito:
io lo cancello con un dito.

Anul cel nou aşteptat a venit...
Albă-i zăpada, ca vata, afară,
noaptea-i o gură de horn înnegrit,
pentru copii însă e primăvară!
Iată, alături de paturi, cum cresc
brazii cei mândri cu ramuri frumoase.
Cîte culori minunate lucesc,
poame rotunde, nespus de gustoase!
Cîte lumini printre crengi se aprind!
Daruri bogate... Păpuşa codană,
trenul de tablă, pe coş puşăind,
Ursul cu fulgii de vată pe blană...
Iată, acolo, pe creanga de sus,
şade căluţul de lemn şi te-mbie!
Hai, copăcel, că acum l-ai ajuns!
Dii! Să vedeţi călărie!
Tocmai atuncea din somn m-am trezit...
Nici nu era dimineaţă.
Bradul pierise de noapte-nghişt,
geamu-nflorise de gheăţă.
Geamu-nflorise şi nu mai vedeam
stelele-afără, niciuna...
Pomul săracilor e numai pe geam.
Eu-l şterg de pe geamuri, cu mâna...

Conținutul revistei, în următoarele două decenii, nu suferă modificări notabile. Articolele sunt scrise pe aceeași schemă, doar că s-a schimbat personajul: poveștile nu mai sunt despre copilaria și tinerețea lui Stalin sau/și Lenin, ci despre Gheorghiu Dej și nemărginita sa dragoste pentru copiii patriei. Totul a culminat cu moartea „conducătorului iubit” (19 martie 1965), când mai mulți scriitori s-au întrecut în scrieri omagiale, pe modelul celor al marilor scriitori sovietici. În contextul anilor ’70 și ’80, revista a continuat să apară în spiritul tradiției specifice anilor ’50, schimbările produse de regimul Ceaușescu fiind doar o aparență. Acest fapt se poate constata și din cele 4 numere ale revistei „Luminiță” (nr. inv. 21.404, 21.405, 21.406 și 21.407) din perioada 1973-1979, provenite din donația educatoarei Virginia Durnea, dar și din analiza asupra colecției „Luminiță”, găsită pe site-ul Arheologie Radio TV (www.tvarhelog.wordpress.com). Am descoperit acest site, citind articolul în format online *Cutremurul din 1977. Cum relata revista Luminiță, revista comunistă a pionierilor, prima zi de școală după devastatorul seism. La înălțimea încrederei pe care i-o acordă partidul!* (autor Alecu Racoviceanu).¹³ Articolul în cauză ne-a atras atenția, cu atât mai mult cu cât, în conținutul lui, Alecu Racoviceanu scrie că nu dă numele autorului căruia îi aparțin subtiturile articolului *Eroism, omenie, spirit de înaltă dăruire și responsabilitate*, întrucât „nu e vreo celebritate, azi am auzit pentru prima oară de el și nu făcea decât să se conformeze unor ordine care acopereau orice domeniu.” Celebritate sau nu, am dorit să aflăm cine este autorul articolului. Cele două pagini ale revistei „Luminiță” (nr. 3/martie 1977), care conțin articolul citat de A. Racoviceanu, nu poartă semnatura niciunui autor! Sigur, articolul

¹³ <https://evz.ro/cutremurul-din-1977-cum-relata-luminita.html>

reține atenția prin maniera de relatare a momentelor de după seismul din 4 martie 1977, când „*la chemarea partidului, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, oamenii muncii și-au înzecit eforturile muncind cu abnegație și dăruire pentru salvarea vieților omenești din blocurile avariante, pentru înlăturarea urmelor seismului, pentru punerea în funcție, la capacitatea integrală a întreprinderilor care au avut de suferit.*”¹⁴ Toate cele cinci subtitluri ale articolului (*Cu flori, ca-n prima zi, Viața triumfă, Locul minunat al vredniciei pionierești, Sîntem alături de voi cu gîndul și fapta... și Prima preocupare: învățatura!*) abundă de formulări specifice vremurilor de atunci, care pot fi încadrate fără retinere în limbajul de lemn. Citite acum, la o distanță de patru decenii, declanșează o stare de ilaritate chiar în contextul evenimentelor tragice, cum a fost seismul din '77.

Revenind la cele patru numere din anii '70 ale revistei „Luminița” (nr. 10/1973 și nr. 3, 5, 11/1979) din donația educatoarei Virginia Durnea, descoperim articole cu conținut istoric și literar (*Dimitrie Cantemir - Cărturar și patriot; despre scriitorii Italo Calvino,¹⁵ Cezar Petrescu, V. I. Popa, Nestor Urechia*), semnate de Dumitru Almaș și Viniciu Gafita; scrieri semnate de scriitorul Iuliu Rațiu (*Întâlnirea*), Mircea Sântimbreanu (*Închis pentru inventar*), Constanța Buzea (*Toate depind de acest sîmbure*), Cleopatra Lorințiu (*Cîntec auriu*), Gica Iuteș (*Vorbîți engleză?*), Tudor Baran - autor al romanului foileton *Călărețul alb*, rubrici destinate „*Științei și Tehnicii*”, rubrici dedicate Anului Internațional al Copilului (1979), cuvinte încrucișate, ghicatori, epigrame, cântece (cu partituri) despre copii, școală, natură și, bineînțeles, nelipsitele poezii dedicate partidului. Acestea din urmă aproape că ar putea trece neobservate, cititorul fiind atras de ilustrațiile foarte frumoase realizate de Nicu Russu, Angi Petrescu, D. Dobrică, Burschi, György Mihail, Radu Duldurescu, Dures, Doina Micu, V. Olac. De asemenea, remarcăm faptul că redactorul șef al revistei era scriitorul Iuliu Rațiu, iar secretar de redacție era Lidia Novac. De altfel, în perioada anilor '70-'80, întâlnim aceeași echipă și la „*Arici Pogonici*” (supliment al revistei „Luminița”, în perioada 1957-1979), care a fost transformat în revista „*Șoimii Patriei*” (1980-1989). Cele două numere din suplimentul „*Arici Pogonici*” (nr. 4/1977 - nr. inv. 21.402 și nr. 11/1979 - nr. inv. 21.403), din donația Virginia Durnea, conțin și ele destul de multe scrieri cu caracter patriotic, dar și istoric, destinate celor mici (șoimi ai patriei), cu ilustrații realizate de Angi Petrescu, Zaharia Buzea, Stela Crețu, Albin Stănescu, Ofelia Dumitrescu, Pompiliu Dumitrescu și Livia Rusz. Numărul din anul 1977 conține, pe ultima copertă, o povestire ilustrată intitulată *Micii dorobanți* (autoare Smaranda Roata), după o povestire din revista „*Amicul copiilor*” (1891-1895), apărută sub conducerea scriitorului Bogdan Petriceicu Hasdeu. Din revista „*Șoimii Patriei*” deținem, prin aceeași donație a Virginiei Durnea, cinci numere (nr. 10/1981 - nr. inv. 21.395; nr. 2/1982 - nr. inv. 21.394; nr. 3/1982 - nr. inv. 21.393; nr. 4/1983 - nr. inv. 21.392 și nr. 6/1983 - nr. inv. 21.391), o revistă care, prin conținutul ei, evidenția rolul șoimilor patriei la creșterea „societății socialiste multilateral dezvoltate”. Educația morală și civică se făcea începând cu vîrstă preșcolară, în spiritul dragostei și respectului față de patrie și de Partidul Comunist Român. Îndoctrinarea se manifesta din plin, pe orice cale. În privința publicațiilor pentru copii și tineret, mai existau niște supape, aşa cum erau benzile desenate pe care le întâlnim și în revista „*Șoimii Patriei*”, în general pe ultima copertă. *Noile aventuri ale lui Avi* (scenariul Iuliu Rațiu și ilustrațiile Livia Rusz), *Eroi de epopee - Victoria de la Posada*, fiind doar câteva exemple în acest sens. Pentru diversificarea conținutului erau publicate jocuri, ghicatori, iar ca o particularitate, fiecare număr al acestei reviste avea, la paginile 8 și 9, rubrica *Ce pot face două mîini dibace*, propunând celor mici scheme pentru

¹⁴ *Eroism, omenie, spirit de înaltă dăruire și responsabilitate* în revista „Luminița”, nr. 3/martie 1977, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor, p. 2.

¹⁵ Italo Giovanni Calvino (n. 1923, Santiago de Las Vegas, Cuba - d. 1985, Siena, Italia), jurnalist și autor de povestiri și nuvele, a luat parte la mișcarea de rezistență antifascistă.

realizarea unui acvariu, aparat de fotografiat, unelte pentru grădinărit, ghivece pentru flori, caleidoscop etc.

Sfârșitul „Epocii de Aur” a însemnat și încetarea tipăririi revistelor „Șoimii Patriei” și „Cutezătorii”, precum și a almanahurilor cu același titlu. „Luminița” a redevenit revista „Universul copiilor”, cu apariție din 10 ianuarie 1990 până în 1996.

În concluzie, dincolo de scriurile dedicate partidului și conducătorilor acestuia, revistele și almanahurile pentru copii și tineret, din perioada 1950-1989, promovau și literatură de calitate, ieșită de sub condeiul unor mari scriitori. Înclinăm să credem că revistele la care ne-am referit până acum aveau căutare mai ales pentru benzile desenate ale autorilor Sandu Florea, Vintilă Mihăescu, Puiu Manu, care te transportau într-o altă dimensiune, aşa cum se întâmpla când citeai publicațiile franceze „Pif” sau „Rahan”. Adaptate prezentului, dar păstrând notele nostalgice ale copilăriei de altădată, cele mai citite reviste – „Cutezătorii” și „Luminița” - continuă să apară lunar, prima începând cu anul 2006, a doua din 2009, ambele lansate și editate de Editura LVS Crepuscul din Ploiești.

PUBLICATIONS FOR CHILDREN AND YOUNG PEOPLE FROM THE VASILE PÂRVAN MUSEUM'S HERITAGE

The present work aimed to highlight the magazines for children and youth, starting with the interwar period and ending with the 80's. The subject could be treated and developed due to the studying of such magazines that exist in the patrimony of Vasile Pârvan Museum: *Children's World*, *Luminița - C.F.R. Pașcani Gymnasium magazine*, *The Red Scarf*, *Luminița*, *Arici Pogonici*, *Șoimii Patriei*. The nearly 20th magazines were donated to the museum by doctor Marcel Veinfeld, teacher and writer Marieta Creangă, writers Ion Hobana and Virgil Chiriac and teacher Virginia Durnea. The study of these publications was based on the perspective of the political-social context in which they appeared. For example, after the interwar period a growing cult of personality could be observed, resulting in writings dedicated to Lenin, Stalin, Gheorghiu-Dej and Ceaușescu, and the indoctrination of young readers (șoimii patriei and pioneers) with communist ideology through poems and prose, and sometimes, even comics. Still, beyond the writings dedicated to the party and its leaders, the magazines and almanacs for children and youth from 1950-1989 promoted a quality literature written by great Romanian and foreign writers.